

Yabancılar Türkçe Öğretiminde Türkçe Dışı Yabancı Dil Kullanımı

Mustafa ERGİN

Hëna e Plotë Bedër Üniversitesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

mustafaergin@live.com

ÖZET

Türkçenin yabancılar öğretimi meselesi Türk milleti ve devleti açısından bakıldığında maalesef asırlarca ihmal edilmiştir. Son 15-20 yıllık kısa süre içerisinde ise bu konu gündemin ön sıralarına yükselmiş; son yıllarda da çok güçlü bir ivme ile hem devlet hem de özel kuruluşlar zaviyesinden hemen hemen her yönüyle desteklenen bir proje/ideal durumuna gelmiştir.

Diğer yabancı dillerin öğretimindeki metod çeşitliliği ve materyal zenginliğine göre, Türkçenin öğretiminde, bir darlık ve kısırlık yaşandığı gözlerden kaçmamaktadır. Biz bu çalışmamızda, bir metod olarak, Türkçenin yabancılar öğretiminde pek fazla dikkat edilmeyen, öğretim esnasında Türkçe dışı dillerin kullanımının niteliği ve niceliği üzerinde durmaya çalıştık. Bazı ülke ve kurumlarda yıllarca Türkçenin tamamıyla o ülkenin ana dili ekseninde öğretilmeye çalışıldığı; bazı ülke ve kurumlarda ise o ülkenin ana dili de değil, üçüncü bir dil, İngilizce üzerinden öğretilmeye çalışıldığı görülmüştür. Son yıllarda ise biraz daha dengeli bir Türkçe öğretiminin ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir.

Bu öğretimlerin olumlu ve olumsuz yönlerini de dikkate alarak; yabancılar Türkçe öğreten öğretmenler ve bir yabancı olarak Türkçe öğrenen öğrencilerle görüşmeler yapıldı. Bu görüşmelerden çıkan neticeler değerlendirilmeye çalışıldı.

Anketlerimiz ve bire bir görüşmelerimiz ile farklı kurum ve kuruluşlarda görev yapan Türk ve yabancı Türkçe öğretmenlerinin bu konuyla ilgili yaşadığı ve edindiği tecrübeleri öğrenmeye çalışıldı. Aynı şekilde farklı kurumlarda Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin de zaviyesinden bakarak; en isabetli Türkçe öğretiminin nasıl olacağıyla ilgili soru ve sorunlarımıza, yaşanan tecrübelerin ve bilimsel verilerin ışığı altında cevaplar bulunmaya çalışıldı.

Anahtar Sözcükler: Yabancı Dil, Türkçe, Öğretim, İkinci Dil Kullanımı,

ABSTRACT

Usage Of Foreign Language İn Teaching Turkish To Foreigners

Teaching the Turkish language to foreigners was unfortunately neglected for centuries by the Turkish people and Turkish governments. Last 15-20 years, teaching Turkish has become one of the essential projects which has been supported by both state and private organizations.

Despite the variety of resources and methods in teaching other languages, the Turkish language lacks of resources and methods in teaching. In this study, as a method, we discover the quantity and quality of using other languages, which is unfortunately ignored, while teaching the Turkish language to foreigners. In some countries and institutions, for many years, Turkish has been taught in the level of those countries' native languages, while in other countries and institutions, Turkish has been taught not by means of those countries' languages, but by means of the English language, which is considered as a third language. Lately, it has been observed that different methods and resources have been used while teaching Turkish.

We have taken into consideration the positive and negative sides of teaching Turkish, as foreigners and Turkish teachers we have conducted interviews with the students who learn Turkish. As a result, we have discussed the interviewees' thoughts and ideas about learning Turkish.

Through our surveys and interviews we have discussed and evaluated, in views of Turkish learners, with the experinced Turkish teachers and foreign teachers who teach Turkish in different institutions and companies. We have tried to find answers to the questions, through scientific methods and experiences, about how to teach Turkish properly using different methods and resources.

Key Words: Foreign Language, Turkish, Teaching, Secondary Language Usage

GİRİŞ:

Yabancılar Türkçe öğretimi son yıllarda sürekli üzerinde durulan bir mesele haline dönüşmektedir. Türkiye'de ve Türkiye dışında bir çok üniversitede "Yabancılar Türkçe Öğretimi" Türk Dili ve Edebiyatı ve Türkoloji bölümlerinde ders olarak okutulmaya başlamıştır. Bu konu her ne kadar ilgili yerlerde ders olarak okutulmaya başlasa da, hali hazırda Türkçe öğretimini pratikte yapan öğretmenlerin tecrübesinin, söz konusu bölümlerde okuyan öğrencilere aktarılması büyük bir önem taşımaktadır. Zira uygulamada görülen aksaklıkların ve yanlış metodların başkaları tarafından da tekrar edilmemesi, güzel ve verimli uygulamaların da yaygınlaştırılarak daha çok öğretmen ve öğrenci tarafından kullanılması adına faydalı olacaktır.

Ali Göçer ve Selçuk Moğul Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ile İlgili Çalışmalara Genel Bakış adlı makalesinde Türkiye'nin içinde bulunduğu konum itibariyle Türkçenin yabancılar öğretilmesi ihtiyacı her geçen gün biraz daha arttığını, bugün bu ihtiyacın gerek Türkiye'de bulunan yabancılar için gerekse Türkiye dışında Türkçe öğrenmek isteyen yabancılar için daha da belirginleştiğini ifade etmişlerdir. Bu nedenle de Türkçenin yabancılar öğretimi konusunun, üzerinde önemle durulması gereken bir konu olduğunu, bunun için yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesine yönelik kayda değer araştırma ve incelemeler yapılması gerektiğini hatırlatmışlardır. (Göçer; Moğul, 2011: 6/3).

Mehmet Hengirmen, Türkiye'de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Kurumlar ve Eğitim Araçları adlı makalesinde, yabancılar Türkçe öğretiminde karşılaşılan problemlerin temelinde, Türkçenin problem ve sıkıntılarını; hangi kural ve yöntemler çerçevesinde dil öğretiminin yapılabileceğini belirleyen bir dil akademisinin Türkiye'de olmayışının yattığını belirtir (Özyürek, 2009: 6).

Yusuf Çotuksöken, 'Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi' adlı makalesinde Türkçeyi öğreten kişilerin yeterince profesyonel olmadıklarını belirtmiştir. Yabancılar Türkçeyi öğreten ders kitaplarının yeterli olmayışından ve değişen, gelişen dil öğretim yöntemlerinin takip edilemiyor olmasından yakınmıştır. Aslında bu problem de yine Türkiye'de bir dil akademisinin olmayışından kaynaklanmaktadır (Özyürek, 2009: 6).

Metin Şahin'e göre, yabancılar Türkçeyi öğreten kadronun genellikle eğitimden geçmemiş kişiler olması ve bunların bu görevi geçici olarak üstlenmeleri Türkçe öğretimi işinin bilinçli bir şekilde yapılamayışına neden olan bir başka problemdir (Özyürek, 2009: 6).

İşbu çalışmada yabancı öğrencilere Türkçe öğretiminin uygulamasını yapan öğretmenlerin ve onların muhatabı olan öğrencilerin penceresinden, Türkçe öğretiminde kullanılan dil üzerinde durulmuştur.

AMAÇ:

Çalışmamızda yabancılar Türkçe öğretiminde ikinci bir dil kullanımının Türkçe öğretimine katkısı mı var yoksa tam tersine öğrencilerin Türkçe öğrenimine zarar mı vermektedir konusu incelenmeye çalışılmıştır. Dünyada Türkçenin önceki zamanlara göre oldukça çok talep gördüğü ve öğretildiği günümüzde etkili Türkçe öğretimi metodlarının çoğalması ve yaygınlaşması gerekmektedir. İkinci dil kullanımı meselesi, Türkçe öğretimi metodları oluşturulurken göz ardı edilmemelidir. Yabancı dil kullanımını minimize etmek için öğretmen ve öğrencilerin nerelerde ve hangi durumlarda Türkçe dışı ikinci dil kullandığının, bunun

gerekip gerekmediğinin tespiti yapılmalı ve yeni çalışmalar bu doğrultuda sürdürülmelidir. Bu incelememiz ile bu soruna küçük de olsa bir katkı yapılmaya çalışılacaktır.

YÖNTEM:

Dikkatlerden kaçan ve üzerinde durulması gereken önemli bir nokta olduğunu düşündüğümüz bu konu, yine bu işin ilk muhataplarıyla görüşülerek ve anketler vesilesiyle onların fikirleri alınarak incelenmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda ilgili öğretmen ve öğrencilere "Yabancılar Türkçe öğretirken Türkçe dışında yabancı dil kullanımının Türkçe öğretimine olumlu ve olumsuz etkilerinin incelenmesi" başlığı altında birçok soru yöneltilmiştir. Sorularımızı içtenlikle cevaplayan öğrenci ve öğretmenlerimizin cevapları, bu araştırmamızda değerlendirilip bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

İncelememiz, öğretmen ve öğrencilere sorulan benzer sorulara verilen cevapların karşılaştırması ve analizi ile yapılmıştır. Soruların genel olarak, derste Türkçe dışı dil kullanma eksenine göre kurgulanması, cevapların yorumlanmasında bize biraz kolaylık sağlamıştır. Bu da öğrenci ve öğretmenlerimizin fikirlerini anlama ve daha net yorumlara ulaşma imkanı vermiştir.

Çalışmamızda Arnavutluk'ta yabancılar farklı kurum ve kuruluşlarda Türkçe öğreten öğretmenlerden, anket ve birebir soru-cevap yoluyla görüş ve fikirleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu şekilde üniversite, lise ve orta dereceli okullarda ve kurs merkezlerinde görev yapan öğretmenlerimize ulaşılmıştır. Aynı şekilde farklı kurumlarda Türkçe öğrenen yüksek ve orta öğretim öğrencilerinden de anket ve **birebir soru-cevap** yoluyla görüş ve fikirleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Anket sorularımızın bir kısmı **evet – hayır**, bir kısmı da açık uçlu sorular şeklinde olmuştur. Birebir yaptığımız **soru-cevap** bölümlerimizde öğretmen ve öğrencilerimizin geniş bir şekilde fikirlerini alma imkanımız olmuştur. Çalışmamız sorularımıza verilen cevapların yorumlanması ve açıklanması şeklinde devam etmiştir.

1. Derste Türkçe dışı bir dil kullanıyor musunuz?

Bu soruya öğretmenlerimizin % 75'i evet cevabı verirken % 25' hayır cevabı vermiştir.

2. Kullanıyorsanız bunun oranı hangi düzeydedir?

3. Kısmen mi yoksa yoğun bir şekilde mi kullanıyorsunuz?"

Şeklindeki sorularımız, birinci soruyla bağlantılı oldukları için birlikte ele alınmıştır. Cevapları veren öğretmenlerin yaptığı yorumları incelediğimizde, öğretmenler genel olarak Türkçe konuştuklarını belirtmişlerdir. **Evet ve hayır** diyenlerin ortak kanaati olarak aşağıda ifade edeceğimiz hususlar söylenebilir.

Bazı sebeplerden dolayı bazen Arnavutça veya İngilizce konuşulması gerektiği ifade edilmiştir. **Evet ve hayır** diyen öğretmenler, genel olarak dersi Türkçe ana eksen etrafında işlediklerini, bazı durumlarda yabancı dil kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin konuyu anlayıp anlamadıklarını kontrol etmek amacıyla, konunun öğrencilerin kendi dillerinde nasıl olduğunu sorarak, öğrencilerin konuyu doğru anlayıp anlamadıklarını test edebildiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin anlamadıkları zor ve soyut olan ve anlamı bilinmeyen kelimelerde yabancı dile ve sözlüğe girmeden beden dilini, resimli kartları vs. kullandıklarını, Türkçe basit açıklamalar yaparak kelimeyi öğrettiklerini; bunun yeterli olmadığı zamanlarda da sözlük kullandırıp anlaşılabilirliği artırmaya çalıştıklarını, bazen de kelimenin anlamını kendileri söylemek suretiyle yabancı dil kullanmak zorunda kaldıklarını söylemişlerdir. Evet diyen öğretmenlerimizden bazıları ise kesinlikle başka bir dile girmediklerini sadece Türkçe ile Türkçe öğrettiklerini bazen kontrol amaçlı yabancı dil kullandıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerimize sordüğümüz "Yabancı bir dili kısmen mi yoksa yoğun olarak mı kullanıyorsunuz." sorularına, yukarıdaki anlatılanlara paralel olarak büyük bir çoğunluk kısmi ve mecburi durumlar dışında yabancı dil kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilere sordüğümüz benzer bir soruya öğrencilerin tamamına yakını öğretmenlerle paralel cevaplar vermişlerdir. Öğrenciler zorlanılan durumlarda ve bilinmeyen kelimelerde yabancı dil kullanılmasının kendilerini çok rahatlattığını ve öğrenmeye motive ettiğini; sadece Türkçe izahlarla yapılan derslerin eğer konu zor ve anlaşılmayan noktalar izah edilemiyor ve anlaşılmadan devam ediyorsa dersten kopabildiklerini söylemişlerdir. Bu durumlarda kısmi

düzeyde yabancı dil kullanımının kendilerini derse bağladığını hatta konuyu ve dersi sevdirdiğini ifade etmişlerdir.

Türkçeyi öğrenmede birinci, ikinci ve üçüncü yılını yaşayan öğrencilerle yapılan anket ve karşılıklı görüşmelerde ortak kanaat olarak; Türkçe öğreniminin ilk aylarında hatta ilk yılında kısmi yabancı dil kullanımının kendileri için derse bağlayıcı bir faktör olduğunu söylemişlerdir. Öğrenciler, tamamiyle yabancı dil ile izah yapılmasını ise faydalı bulmayarak tercih etmemişler ve anlaşılması güç konularda son çare olarak, yardım amaçlı Arnavutça veya İngilizce açıklamaların kendileri için çok iyi olduğunu ve olacağını ifade etmişlerdir.

4. Sınıfta otoriteyi ve disiplini sağlamada ya da konu dışı durumlarda Türkçe dışında yabancı dil kullanımı.

Sorduğumuz bu soruya öğretmenlerimizin % 70'i bazı şartlara bağlı olarak kısmen kullanılabileceğini geri kalan kısmın % 20'si disiplini sağlamada kısmen kullanılabileceğini ama ders dışı konularda Türkçe konuşmak gerektiğini çünkü her türlü konuşmanın Türkçe pratiğe gireceğini ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler ise sınıf otoritesini sağlamada ve diğer konularda önce Türkçe konuştuklarını öğrencilerin anlamaması durumunda da gerekli olan açıklamayı sınıftaki Türkçesi daha iyi olan bir öğrenciye tercüme ettirdiklerini, en son çare olarak da kendilerinin yabancı dil kullanarak gerekli açıklamayı yaptıklarını söylemişlerdir.

İdari vazifesi olan Türkçe öğretmenleri derste veya ders dışı zamanlarda bazı teknik ve idari konularda da yukarıda anlatıldığı üzere, her zaman öğrencilerin Türkçe pratik yapmalarını sağlamak amacıyla, önce Türkçe açıklama yaptıklarını, meselenin önemine binaen teknik ve idari sıkıntıların ortaya çıkmasına mahal vermemek için, yabancı bir dil ile açıklama yaptıklarını ifade etmişlerdir.

% 10'luk dilimde bulunan öğretmenlerimiz ise her halükarda Türkçeden taviz verilmemesini, öğrencilerin sınıfta öğretmen ile her şartta Türkçe konuşmasını ve öğretmenini anlamıyorsa anlamak için adeta çırpınmasını ve gereken her şeyi yaparak –sözlükten bularak, başkasına sorup öğrenerek- söylemek istediğinin Türkçe'sini öğrenip öğretmeniyle Türkçe konuşabilmeyi başarmasını istemektedir.

5. Derste yabancı dil kullanmak faydalı mı yoksa zararlı mıdır?

Bu sorumuz genel olarak bütün öğretmenlerimiz tarafından bazı durumlar müstesna zararlı olarak kabul edilmiştir. Bunun öğrenciyi hatta öğretmeni kolaycılığa alıştırabildiğini ve öğrencileri tembelleştirdiğini anlatmışlardır. İdari ve teknik meselelerde, zor ve anlaşılamayan konularda, sınıf içi disiplinin tesisinde gerektiği zamanlarda Türkçe ikaz, uyarı ve açıklamalar yaptıktan sonra kısmen yabancı dil kullanılabileceğini söylemişlerdir. Bazı öğretmenlerimiz de, ihtiyaç durumlarında İngilizce yerine yerel dil kullanmanın öğrencilerin öğretmene ve Türkçeye olan ilgi ve sevgisini artırabildiğini yaşadıkları olaylarla gördüklerini ifade etmişlerdir.

6. Eğer yabancı dil kullanıyorsanız yerel dili mi, İngilizceyi mi kullanıyorsunuz?

Bu sorumuza öğretmenlerimizin % 80'i tarafından İngilizceyi iyi bilmediklerinden ya da yerel dilin daha etkili olmasından dolayı yerel dili kullandıkları şeklinde cevaplanmıştır. % 10'u yerel dili bilmediği ya da az bildiği için İngilizce'yi kullandığını ifade etmiş, % 10'luk bir bölümde hiçbir şekilde yabancı dil kullanmamaya çalıştıklarını belirtmiştir.

7. Öğrencilere yönelttiğimiz, öğretmenin mecburi durumlarda hangi yabancı dilde konuşmasını isterdiniz?

Bu sorumuza öğretmenlerimizle öğrencilerimizin tamamına yakını paralel bir şekilde yerel dil; % 5'lik bir dilim de fark etmez diye cevap vermiştir.

Genel olarak yaşadığımız tecrübelerle bakıldığında eğer öğretmen birkaç dili iyi biliyor ve son çare olarak yabancı bir dil kullanmak gerekecekse konuya ve duruma göre bir dil tercihinin yapılması daha uygun olabilmektedir.

8. Bir Türkçe öğretmenin yabancı bir dil bilmesi gerekir mi?

Bu soru öğretmenlerin tamamı tarafından kesinlikle gerekir şeklinde cevaplanmış ama bunun Türkçe öğretmek ve öğretmenlik yapabilmek için gerekli olmadığını bazı acil ve sıkıntılı durumlarda (sınıf içi otorite - disiplin, hiç anlaşılamayan dilbilgisi konuları vs.) gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

9. Türkçe dışında dil bilmeyen bir öğretmen Türkçe öğretirken avantajlı mıdır?

Bu soruya öğretmenlerimizin % 40'ı avantajlı, % 50'si dezavantajlı, % 10'u da bilmeli ama hiç kullanmamalı şeklinde cevaplar vermişlerdir.

10. Dilbilgisi anlatımında dilbilgisi kurallarını açıklarken yabancı dili ne ölçüde kullanıyorsunuz?

Türkçe öğretiminin en meşakkatli ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun pek sevmediği bölüm olan dilbilgisi, öğretmenlerimiz için de haliyle zorlayıcı bir duruma dönüşebiliyor. Türkçe öğretimi yapan öğretmenlerimizin cevaplarını incelediğimizde % 80 oranında yabancı dil yardımı alındığı görülmüştür. Bu oran içerisinde sadece konu başlığını izah için yabancı dil kullananlar olduğu gibi, zor konularda mukayese amaçlı yabancı dil kullananların olduğu da görülmüştür. Her ne kadar her dili kendi kuralları içerisinde değerlendirmek gerekse de, bazı anlaşılmayan zor konuların başka dillerle karşılaştırıldığında, öğrenciler için daha kolay bir öğrenme sağladığı dile getirilmiştir.

Dilbilgisi dersinde, dilbilgisi terimlerinin çokluğu, kuralların ve bunların istisnalarının olabilmesi, bazen arka arkaya gelen istisnai ya da farklı kuralların çokluğu, öğrencilerin bunların içerisinde boğulmasına ve dersten kopmasına sebep olabilmektedir. Bunlardan dolayı dilbilgisi derslerinde kısmen yabancı dil kullanımının ve dillerin birbiriyle benzer yerlerinde karşılaştırma yapılmasının, Türkçe öğretimini ve öğrenimini kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir.

% 20 oranındaki öğretmenimiz de yabancı dili hiç kullanmadıklarını bütün sorunları Türkçe ile çözmeye çalıştıklarını dile getirmişlerdir. Bu düşüncenin temelinde de öğrencinin Türkçe öğretiminin her adımıyla Türkçe'yle muhatap olması onun Türkçe öğrenimi adına faydalı olması esprisi bulunmaktadır. Söz konusu öğretmenlerimiz, öğrencilerin alışkanlık haline getirip, her zaman yabancı dil ile açıklama beklemelerine ve tembelleşmelerine sebep olabildiği için de yabancı dil ile açıklama yapmaya hiç girmediklerini ifade etmişlerdir.

11. Dilbilgisi anlatırken tamamen Türkçe izahat, öğrenci Türkçe bilmese de, konuyu anlamada ve Türkçe konuşmada ne kadar olumlu veya olumsuz etkiliyor?

Bu soru kendi içinde birkaç farklı gruba ayrılabilir. Bir muhtevaya sahip olduğu için öğretmenlerin cevapları şartlara ve öğrencilerin Türkçe öğrenmede kaçınıcı yılda olduklarına ve seviyelerine göre değişmektedir. Türkçe'de ikinci ve üzeri yıllarda olan öğrencilerde yabancı dil ile açıklamaya ittifak halinde gerek yok denirken Türkçe'ye yeni başlayan ve zayıf temelli, seviyesi düşük öğrencilerde kısmen yabancı dil ile izah gerekir diyenlerin oranı % 90'lardadır.

Burada konuyu kavratma ve Türkçe konuşma pratiği yaptırma durumlarını birbirinden ayırmak gerektiğini, konuyu kavrayamayan öğrencilerin dersten koptuğunu ve soru işaretleri giderilmeden de ileri gidilemediğini söyleyen öğretmenlerimiz daha iyi konuşmak için ders dışı aktivitelerle öğrencilerin desteklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Tamamıyla yabancı dil eksenli bir Türkçe dersi yanlışsa, konuyu kavrayamayan öğrencilerin çok olduğu Türkçe'yi ilk defa öğrenenlerin sınıflarında da tamamen Türkçe konuşmanın ve ders yapmanın pek doğru olmadığını hatırlatmışlardır.

Yine hatırlatmakta fayda var, yabancı dil ile izah sınıfta en son başvurulacak yoldur. Konuyu ilk önce öğretmenin Türkçe izahı, anlamayan öğrencilerin sözlük veya arkadaşlarının yardımıyla öğrenmesi, yine anlayamama durumunda ise anlayan bir öğrenciye tercüme yaptırıp çift taraflı bir kazanım sağlanması; kimsenin konuyu anlayamadığı zamanlarda ise öğretmenin kısmen yabancı dil kullanması gerektiği üzerinde ittifak olduğu görülmüştür.

12. (Öğrenci) Aynı soruyu sordüğümüz öğrencilerimiz

Türkçe'yi öğrenme yıllarına göre farklı cevaplar vermişlerdir. Türkçe öğreniminin üçüncü yılında olan öğrencilerimiz kendileriyle tamamen Türkçe konuşulmasını istemişlerdir. Aynı öğrencilere ilk yılları hatırlatıldığında gerektiği zamanlarda kendi dilleriyle veya İngilizce ile yapılan açıklamaların konuyu anlamaları adına faydalı olduğunu diğer zamanlarda ise Türkçe açıklamaların hem konuyu anlamada hem de Türkçe'ye aşinalık noktasında çok yararlı olduğunu belirtmişlerdir. İlk defa Türkçe'yle tanışan öğrenciler derslerde özellikle dilbilgisinde anlayamadıkları çok yerlerin olduğunu o durumlarda kendi dillerinde yapılan küçük açıklamaların konuyu kavramada çok faydalı olduğunu diğer zamanlarda ise Türkçe açıklamalı ders anlatımlarının Türkçe'yi öğrenme süreçlerini hızlandırdığını, Türkçe'ye kulak aşinalığının olduğunu belirtmişlerdir.

13. Az veya çok yabancı dil kullanımı öğrencilerin Türkçe'ye aşinalığını azaltıyor mu?

Yoksa öğrenciler daha mı çok öğreniyor?

Bu sorumuz; Türkçe açıklamalı, Türkçe konuşmalı, Türkçe aktiviteli (hatta Türkçe uyarılarla sağlanan disiplin altında yapılan) Türkçe dersinin, o kadar iyi Türkçe öğretimi olarak geri döndüğü şeklinde cevaplanmıştır. Yukarıda da farklı maddeler altında söylenirken geçtiği üzere yabancı dil kullanımı ne kadar az olursa o kadar çok Türkçe öğretimi olmaktadır. Yabancı dili fazla kullanmak öğrencilerin aşinalığı varsa azaltmakta, yoksa da oluşmasına engel olmaktadır.

14. Öğrencilerin biliyor ve anlıyor ama konuşamıyor olma sıkıntısına yabancı dil kullanımı etki eder mi?

Bu soruya verilen cevaplar tamamıyla evet olmuştur. Ancak evet diyenler üç gruba ayrılmıştır. Kimi öğretmenler yabancı dilin öğrencileri tembelleğe ittiğini, kimi öğretmenler alternatif dilin, öğrencileri kendini zorlamaktan ve mecbur hissetmekten alkoyacağını ifade etmişlerdir. Kimi öğretmenler de ders dışında pratik yapma imkanı olmayan öğrencilerin gelişmesi ve az da olsa derste yapabileceği pratiğin onlar için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Sürekli yabancı dil ile destek vermek öğrencilerin alışkanlık kazanıp her zaman yabancı dil ile açıklama beklemelerine ve tembelleşmelerine sebep olabilmektedir. Netice olarak mümkün mertebe derste Türkçe konuşmak ve konuşturmak olmalıdır.

15. Dersi yabancı dil hiç kullanmadan anlatmanın, anlaşılabilirlik ve faydalı olma noktasında faydasından çok zararı mı / zararından çok faydası mı vardır?

Bu soru duruma göre değerlendirilmeli şeklinde yanıtlanmıştır. % 70'lık bir grup faydalı, % 30'luk bir grup zararlı demiştir. Ama bu cevapların hepsinde de, kısmi yabancı dil kullanımının gerekli durumlarda faydalı olmakla birlikte, her zaman Türkçe anlatmanın (gerekli zamanlar istisna edilmek şartıyla) tabi ki zararından çok faydasının olduğu öğretmenlerin % 90'ı tarafından ifade edilmiştir.

16. Kulak aşinalığı ile anlama / öğrenme meselesi birbirinden ayrılmalı mı? Biri diğerine feda edilmeli mi?

Öğrenme hemen olmasa da aşinalık olduğu için öğrenme ileride olabiliyor şeklinde cevap veren öğretmenler her zaman öğrencilerin bilinçaltı Türkçe müktesabatlarını bol Türkçe ile zenginleştirmek gerektiğini ifade etmişlerdir. Ama öğretmeyi aşinalığa, aşinalığı da öğretmeye feda etmemek gerektiğini ifade eden öğretmenlerimiz derslerde her zaman bol bol Türkçe konuşmaktan ve konuşturmaktan yana olmakla beraber öğrenmenin gerçekleşmesi için gerekli zamanlarda düşük düzeyde yabancı dil kullanımının olabileceğini ifade etmişlerdir.

17. (Öğrenci) Türkçe öğretiminin 2. ve 3. yılında olan öğrencilerle yaptığımız görüşmelerde, yabancı dile pek fazla ihtiyaç hissetmeden konuları Türkçe izahlarla anlayabildiklerini, yeni kelimeleri de aynı şekilde Türkçe açıklamalarıyla kolayca öğrenebildiklerini ifade etmişler, aşinalık ve öğrenmenin bir yıldan sonra gözle görülür halde etkisini gösterdiğini hem halleriyle hem de dilleriyle bize göstermişlerdir.

18. Öğrencilerle ısrarla Türkçe konuşulduğunda başta anlama ve öğrenme olmasa da sonradan bu gerçekleşiyor mu?

Bu sorumuz % 90 öğretmenimiz tarafından evet olarak cevaplanmış dengeli ve ısrarlı bir takibin olumlu sonuçlanabileceğini belirtmişlerdir.

SONUÇ:

Yabancı dil kullanımı ilaç gibi olmalıdır. Her zaman kullanılan ilaçlara nasıl vücut bağımlılık yapar bağımsızlık sistemi bozulur, vücut artık iflasın eşiğine gelir yerine göre bir makinaya bağlı olarak yaşam mücadelesi verir veya ölür. Yabancı dil kullanımı bir ilaç gibi, gerektiği kadar olmalıdır. Fazla ve gereksiz kullanım, her zaman öğrencileri yabancı dil desteğine muhtaç bırakabilir. Aşırı ve gereksiz kullanımla zihin dağılır ve Türkçe'ye asla konsantre olamaz ve her zaman böbrek hastasının diyaliz makinesine, bir kalp hastasının yaşam ünitesine bağlı olması gibi her zaman bir tercümana, bir yabancı dile, bir sözlüğe bağlı bir şekilde Türkçe öğrenme-konuşma serüveni olabilir.

Yabancı bir dil ile dilbilgisi ve diğer konuların izahını yapmak ile öğrencilerin derste öğretmen ile Türkçe pratik yaparak konuşmaları farklı şeylerdir. Öğrencilerin dilbilgisinin

mantığını kavramasıyla Türkçe'sini pratik yaparak geliştirmesini farklı değerlendirmek gerekmektedir. Bu düşünce her zaman böyle olacağı anlamında değil sadece çok zor zamanlarda yardımcı bir yabancı dilin kısmen kullanılabileceği anlamında ifade edilmiştir.

Bunun yanında öğrencinin Türkçe öğretiminin her adımında Türkçeyle muhatap olması onun Türkçe öğretimi adına faydalı olmaktadır. Ama bu Türkçe ile muhatabiyet, öğrenciyi eğer bir anlamama ve işin içinden çıkamama girdabına sürüklüyor zincir haline gelmiş dersler silsilesinde umutsuzluğa ve bir kopmuşluğa mahkum ediyorsa, sadece Türkçe ile ısrarın bir anlamı olmayacaktır. Aralarda zor ve anlaşılmaz yerlerde serpiştirilmiş kısmi yabancı dil destekleri Türkçe (yaşam) destek ünitesi gibi öğretimin hayatiyetini devam ettirmesine yardımcı olacaktır.

Şu da ayrı bir gerçektir ki, Türkçe öğrenenlerin seviyesi dikkate alınmalıdır. Öğretmenler ve öğrencilerle yaptığımız görüşmelerde ısrarla üzerinde durulan bir mesele de homojen sınıfların Türkçe öğretiminde faydalı olduğu, böyle sınıflarda yabancı dile ihtiyacın daha da azaldığı dersin seviyesi ve hızı sınıfa göre ayarlandığı için daha verimli bir öğretim olabildiği ifade edilmiştir.

Türkçe öğretiminin birinci yılı ile iki ve üçüncü yılındaki öğrencilere yaklaşım tarzı tabiki farklı olacaktır. İlk yıllarında öğrencilere her konuda yabancı dil ile destek vermek gerekebilirken, iki ve üçüncü yılını yaşayan öğrenciler bazı kelime tercümeleri dışında yabancı bir dil ile desteğe ihtiyaç duymamışlardır.

Burada özellikle üzerinde durulması gereken bir başka husus da maalesef Türkçe, bir İngilizce gibi yaygın bir şekilde çok küçük yaşlardan itibaren öğretilmediği için ve öğrencilerin İngilizceyi İngilizce ile yabancı başka bir dile gereksinim duymadan öğrendikleri gibi öğrenmeleri pek mümkün olmamaktadır. Bunda, bir dili ihtiyaç gibi hissetme ve ona göre çalışma meselesi de eklenince Türkçe'de mecburen yabancı bir dil desteğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Yukarıdaki maddeye ilaveten esas olarak kendi dilimizi tam ve eksiksiz bir şekilde öğretebilecek, yabancı bir dile ihtiyaç bırakmayacak şekilde izah edebilecek metotlarla bezeli, yabancılara Türkçe öğretim sisteminin oluşturulması, en ideal materyallerin ivedilikle hazırlanması bu makalede zikredilen sıkıntıları izale edebilecek en kalıcı formül olacaktır. Zira bir Türkçe öğretmenin on-on beş farklı milletten gelmiş yabancılara Türkçe öğrettiğini düşündüğümüzde o öğretmenin her ülkenin dilini bilmesi gerektiği anlamına gelir ki bu da bu son cümlede söylenen ihtiyacın en kısa sürede karşılanması gerektiğinin gösterir. Bu makalede ifade edilmeye çalışılan yabancı dil kullanma-kullanmama sorunu ve diğer bütün sorunları bu şekilde en aza indirgeyebileceğimizi söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu. 11-13 Mayıs 2000- İstanbul, Sempozyum Bildirileri. (2000). Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi.

HENGİRMEN, Mehmet (1993). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi. Dil Dergisi, 10, 5-9.

ÇOTUKSÖKEN, Yusuf. "Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi". Dil Dergisi, Ankara: Ankara Üniversitesi, TÖMER Yayınları, s.65, Şubat 1999.

ÖZYÜREK, Rasim (2009). Türk Devlet Ve Topluluklarından Gelen Türk Soylu Yabancı Öğrencilerin Türkçe Öğreniminde Karşılaştığı Problemler. Turkish Studies, 4/3, 1819-1861.

GÖÇER, Ali; MOĞUL, Selçuk (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ile İlgili Çalışmalar Genel Bakış. Turkish Studies, Volume 6/3 Summer 2011.